

Zbirka odločb sodne prakse

SODBA SODIŠČA (peti senat)

z dne 7. avgusta 2018*

„Predhodno odločanje – Direktiva 93/13/EGS – Nepošteni pogoji – Področje uporabe – Odstop terjatve – Potrošniška kreditna pogodba – Merila za presojo nepoštenosti pogodbenega pogoja o določitvi obrestne mere zamudnih obresti – Posledice te nepoštenosti“

V združenih zadevah C-96/16 in C-94/17,

katerih predmet sta predloga za sprejetje predhodne odločbe na podlagi člena 267 PDEU, ki sta ju vložili Juzgado de Primera Instancia n° 38 de Barcelona (prvostopenjsko sodišče št. 38 v Barceloni, Španija) z odločbo z dne 2. februarja 2016, ki je na Sodišče prispela 17. februarja 2016, in Tribunal Supremo (vrhovno sodišče, Španija) z odločbo z dne 22. februarja 2017, ki je na Sodišče prispela 23. februarja 2017, v postopkih

Banco Santander SA

proti

Mahamadouju Dembaju,

Mercedes Godoy Bonet (C-96/16),

in

Rafael Ramón Escobedo Cortés

proti

Banco de Sabadell SA (C-94/17),

SODIŠČE (peti senat),

v sestavi J. L. da Cruz Vilaça, predsednik senata, A. Tizzano (poročevalec), podpredsednik Sodišča, E. Levits, A. Borg Barthet in F. Biltgen, sodniki,

generalni pravobranilec: N. Wahl,

sodna tajnica: L. Carrasco Marco, administratorka,

na podlagi pisnega postopka in obravnave z dne 10. januarja 2018,

* Jezik postopka: španščina.

ob upoštevanju stališč, ki so jih predložili:

- za Banco Santander SA, A. M. Rodríguez Conde in J. M. Rodríguez Cárcamo, abogados,
- za Banco de Sabadell SA A. M. Rodríguez Conde in J. M. Rodríguez Cárcamo, abogados,
- za špansko vlado V. Ester Casas, agentka,
- za poljsko vlado B. Majczyna, agent,
- za Evropsko komisijo J. Baquero Cruz, N. Ruiz García, M. van Beek in A. Cleenewerck de Crayencour, agenti,

po predstavitvi sklepnih predlogov generalnega pravobranilca na obravnavi 22. marca 2018

izreka naslednjo

Sodbo

- 1 Predloga za sprejetje predhodne odločbe se nanašata na razlago Direktive Sveta 93/13/EGS z dne 5. aprila 1993 o nedovoljenih pogojih v potrošniških pogodbah (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 15, zvezek 2, str. 288).
- 2 Prvi predlog je bil vložen v okviru spora med Banco Santander SA ter Mercedes Godoy Bonet in Mahamadouom Dembajem (C-96/16), drugi pa v okviru spora med Rafaelom Ramónom Escobedom Cortésom in Banco de Sabadell SA (C-94/17) v zvezi z izvrševanjem kreditnih pogodb, ki so bile sklenjene med temi strankami.

Pravni okvir

Pravo Unije

- 3 V trinajsti uvodni izjavi Direktive 93/13 je navedeno:

„ker se predpostavlja, da zakoni ali predpisi držav članic, ki neposredno ali posredno določajo pogoje v potrošniških pogodbah, ne vsebujejo nedovoljenih [nepoštenih] pogojev; ker se zato ne zdi potrebno, da bi za pogoje, ki temeljijo na obveznih zakonih ali predpisih [...], veljale določbe te direktive; ker izraz ‚obvezni zakoni ali predpisi‘ v členu 1(2) zajema tudi pravila, ki v skladu z zakonom veljajo med pogodbenima strankama, če ni bilo dogovorjeno drugače“.

- 4 Člen 1 te direktive določa:

„1. Namen te direktive je približati zakone in druge predpise držav članic o nedovoljenih [nepoštenih] pogojih v pogodbah, sklenjenih med prodajalcem ali ponudnikom in potrošnikom.

2. Določbe te direktive ne veljajo za pogodbene pogoje, ki temeljijo na obveznih zakonih ali predpisih [...].“

5 Člen 3(1) in (3) navedene direktive določa:

„1. Pogodbeni pogoji, o katerem se stranki nista dogovorili posamično, velja za nedovoljenega [nepošten], če v nasprotju z zahtevo dobre vere v škodo potrošnika povzroči znatno neravnotežje v pogodbenih pravicah in obveznostih strank.

[...]

3. Priloga vsebuje okvirni in nedokončani seznam pogojev, ki lahko štejejo za nedovoljene [nepošten].“

6 Člen 4(1) te direktive določa:

„Brez poseganja v člen 7 je treba nedovoljenost [nepoštenost] pogodbenega pogoja oceniti ob upoštevanju narave blaga ali storitev, za katero je bila sklenjena pogodba, in s sklicevanjem na vse okoliščine, ki so obstajale v času sklepanja pogodbe ter na vse druge pogoje te pogodbe ali druge pogodbe, od katere je pogoj odvisen.“

7 Člen 6(1) Direktive 93/13 določa:

„Države članice določijo, da nedovoljeni [nepošteni] pogoji, uporabljeni v pogodbi, ki jo s potrošnikom sklene prodajalec ali ponudnik, kakor je določeno z nacionalnim pravom, niso zavezujoči za potrošnika in da pogodba še naprej zavezuje obe stranki na podlagi teh pogojev, če je nadaljnji obstoj mogoč brez nedovoljenih [nepoštenih] pogojev.“

8 Člen 7(1) te direktive določa:

„Države članice zagotovijo, da v interesu potrošnikov in konkurentov obstajajo ustrezna in učinkovita sredstva za preprečevanje nadaljnje uporabe nedovoljenih [nepoštenih] pogojev v pogodbah, ki jih s potrošniki sklenejo prodajalci ali ponudniki.“

9 Člen 8 navedene direktive določa:

„Države članice lahko na področju, ki ga ureja ta direktiva, sprejmejo ali ohranijo najstrožje določbe, ki so združljive s Pogodbo, da bi zagotovile najvišjo stopnjo varstva potrošnikov.“

10 V točki 1(e) Priloge k navedeni direktivi so na seznamu pogojev iz člena 3(3) te direktive navedeni pogoji, katerih cilj ali učinek je „zahteva, da mora potrošnik, ki ne izpolni svoje obveznosti, plačati nesorazmerno visoko nadomestilo“.

Špansko pravo

Določbe o odstopu terjatev

11 Člen 1535 Código Civil (civilni zakonik), s katerim je urejena pravica dolžnika do odkupa dolga v primeru odstopa terjatve, določa:

„V primeru odstopa sporne terjatve ima dolžnik pravico terjatev odplačati, tako da prevzemniku plača ceno, ki jo je ta plačal, stroške, ki so mu pri tem nastali, ter obresti od cene od dneva, ko je bila ta plačana.

Terjatev se šteje za sporno od trenutka, ko se izpodbija zahtevki v zvezi s to terjatvijo.

Dolžnik lahko uveljavlja svojo pravico v devetih dneh od datuma, ko prevzemnik od njega zahteva plačilo.“

- 12 Procesna nasleditev odstopnika terjatve s prevzemnikom je urejena s členoma 17 in 540 Ley 1/2000 de Enjuiciamiento Civil (zakon 1/2000 o zakonu o civilnih postopkih) z dne 7. januarja 2000 (BOE št. 7 z dne 8. januarja 2000, str. 575, v nadaljevanju: zakon o civilnih postopkih), pri čemer se navedeni člen 17 uporablja v postopku glede vsebine, člen 540 pa v izvršilnem postopku.

Določbe o nepoštenih pogojih

- 13 Člen 82 texto refundido de la Ley General para la Defensa de los Consumidores y Usuarios y otras leyes complementarias (prečiščeno besedilo splošnega zakona o varstvu potrošnikov in uporabnikov ter drugih dopolnilnih zakonov), ki je bilo potrjeno z Real Decreto Legislativo 1/2007 (kraljeva zakonska uredba 1/2007) z dne 16. novembra 2007 (BOE št. 287 z dne 30. novembra 2007, str. 49181, v nadaljevanju: LGDCU), določa:

„Za nepošteno pogoje se štejejo vsi pogoji, o katerih se stranki nista dogovorili posamično, in vse prakse, v zvezi s katerimi ni bila dana izrecna privolitev, ki v nasprotju z zahtevo dobre vere v škodo potrošnika in uporabnika povzročijo znatno neravnotežje v pogodbenih pravicah in obveznostih strank.“

- 14 Člen 85(6) LGDCU določa, da so nepošteni tisti „pogoji, ki potrošniku in uporabniku, ki ne izpolnita svoje obveznosti, nalagajo plačilo nesorazmerno visokega nadomestila“. S to določbo so prenesene določbe člena 3(1) in (3) Direktive 93/13 v povezavi s točko 1(e) Priloge k tej direktivi, pri čemer je treba pojasniti, da se v španskem pravu vrsta pogoja iz navedene točke 1(e) vedno šteje za nepošteno.

Sodna praksa Tribunal Supremo (vrhovno sodišče, Španija)

- 15 Iz predložitvene odločbe v zadevi C-94/17 je razvidno, da je Tribunal Supremo (vrhovno sodišče) v sodbah št. 265/2015 z dne 22. aprila 2015, št. 470/2015 z dne 7. septembra 2015 in št. 469/2015 z dne 8. septembra 2015 (v nadaljevanju: sodbe z dne 22. aprila ter 7. in 8. septembra 2015) ugotovilo, da ni bilo zakonskih meril, iz katerih bi izhajala jasna pravila za presojo nepoštenosti pogojev v potrošniških kreditnih pogodbah, ki niso bili dogovorjeni in s katerimi je določena obrestna mera zamudnih obresti, zato so španska prvo- in drugostopenjska sodišča uporabljala različna merila. Posledica tega naj bi bila velika pravna negotovost in samovoljno različno obravnavanje potrošnikov glede na sodišče, ki odloča o sporu. Velika razhajanja naj bi obstajala tudi pri določanju posledic eventualne nepoštenosti teh pogojev.
- 16 Zato je Tribunal Supremo (vrhovno sodišče) ugotovilo, da je treba za odpravo te pravne negotovosti in teh razhajanj opredeliti merila za presojo nepoštenosti navedenih pogojev in določiti te posledice.
- 17 Tribunal Supremo (vrhovno sodišče) je zato na eni strani navedlo, da so v skladu s členom 85(6) LGDCU nepošteni tisti pogoji, s katerimi je potrošniku, ki svojih obveznosti ne izpolni, naloženo plačilo nesorazmerno velikega nadomestila. Na drugi strani je analiziralo nacionalne določbe, ki se uporabljajo v primeru dolžnikove zamude s plačilom, kadar ni dogovora med strankama, na različnih področjih in obrestne mere zamudnih obresti, ki so na splošno določene v kreditnih pogodbah in ki so bile predmet posamičnega dogovora s potrošniki.
- 18 Na podlagi te analize je ugotovilo, da je treba za nepošteno razglasiti tiste pogoje v potrošniških kreditnih pogodbah, ki se nanašajo na določitev zamudnih obresti, ki niso bili dogovorjeni in ki izpolnjujejo merilo, da obrestna mera teh obresti za več kot dve odstotni točki presega obrestno mero rednih obresti, o katerih sta se pogodbeni stranki dogovorili.

- 19 Tribunal Supremo (vrhovno sodišče) je namreč navedlo, da določitev takšne obrestne mere zamudnih obresti povzroči neutemeljen odklon glede na odstotke, ki so določeni z nacionalnimi določbami, ki se uporabljajo v primeru dolžnikove zamude s plačilom in so omenjene v točki 17, in da prodajalec ali ponudnik ne more razumno šteti, da bi potrošnik, če bi ga ta pravično obravnaval, v okviru posamičnega dogovora sprejel pogoj, s katerim bi bile obresti določene po takšni obrestni meri.
- 20 Tribunal Supremo (vrhovno sodišče) je v zvezi s posledicami nepoštenosti zadevnih pogojev ugotovilo, da so bile v zadevah, v katerih je odločalo, obrestne mere zamudnih obresti, ki so bile določene s temi pogoji, za nekaj odstotnih točk višje od rednih obresti. Na podlagi tega je sklepalo, da bi bilo treba v primeru razglasitve teh pogojev za nepošteno v celoti odpraviti povečanje zamudnih obresti glede na redne obresti, tako da bi še naprej tekle samo zadnjenavedene. Menilo pa je, da teh rednih obresti ni bilo treba odpraviti, ker te še naprej opravljajo funkcijo plačila za dajanje izposojenega denarja na razpolago.
- 21 Rešitev iz sodb z dne 22. aprila ter 7. in 8. septembra 2015 je bila s sodbami št. 705/2015 z dne 23. decembra 2015, št. 79/2016 z dne 18. februarja 2016 in št. 364/2016 z dne 3. junija 2016 razširjena na pogodbe o hipotekarnem kreditu.

Spora o glavni stvari in vprašanja za predhodno odločanje

Zadeva C-96/16

- 22 M. Demba in M. Godoy Bonet sta z banko Banco Santander 2. novembra 2009 sklenila kreditno pogodbo za znesek 30.750 EUR z zapadlostjo 2. novembra 2014, 22. septembra 2011 pa kreditno pogodbo za znesek 32.153,63 EUR z zapadlostjo 22. septembra 2019. V skladu splošnimi pogoji navedenih pogodb je bila za prvo pogodbo veljavna obrestna mera rednih obresti 8,50 %, zamudnih pa 18,50 %, za drugo pogodbo pa je bila veljavna obrestna mera rednih obresti 11,20 %, zamudnih pa 23,70 %.
- 23 Ker sta M. Demba in M. Godoy Bonet banki Banco Santander prenehala plačevati mesečne obroke, dogovorjene v navedenih pogodbah, je ta banka začela ti pogodbi obravnavati kot predčasno zapadli ter pri Juzgado de Primera Instancia n° 38 de Barcelona (prvostopenjsko sodišče št. 38 v Barceloni, Španija), ki je predložitveno sodišče, vložila predlog za izvršbo terjatve do M. Dembaja in M. Godoy Bonet v skupnem znesku 53.664,14 EUR.
- 24 Banka Banco Santander je, čeprav v zadevnih pogodbah ta možnost ni bila določena, 16. junija 2015 z aktom v obliki notarskega zapisa ti terjatvi odstopila tretji osebi za znesek, ocenjen na 3215,72 EUR, pri čemer se je sklicevala na upoštevne določbe civilnega zakonika. Ta tretja oseba je predlagala, da v izvršilni postopek, ki ga je banka Banco Santander sprožila pri predložitvenem sodišču, vstopi kot njen procesni naslednik.
- 25 Navedeno sodišče se sprašuje, ali imata morda M. Demba in M. Godoy Bonet pravico odkupiti svoj dolg in tako doseči njegovo ugasnitev, tako da navedeni tretji osebi poplačata znesek, ki ga je ta plačala iz naslova zadevnega odstopa terjatev, zvišan za upoštevne obresti, stroške in izdatke.
- 26 V zvezi s tem poudarja, da naj bi člen 1535 civilnega zakonika sicer določal pravico do odkupa, vendar naj bi jo omejeval na tako imenovane „sporne“ terjatve, torej terjatve, ki se jim ugovarja po temelju v okviru ugotovitvenega postopka. Tako naj s tem členom ne bi bila določena možnost, da dolжник uveljavlja tako pravico v okviru postopka izvršitve terjatve, kakršen je postopek v glavni stvari, ali na zunajsodni odstop terjatev, kar naj po navedbah predložitvenega sodišča ne bi zagotavljalo zadostnega varstva interesov potrošnikov. Navedeno sodišče dodaja, da tako varstvo ni zagotovljeno niti

s členoma 17 in 540 zakona o civilnih postopkih, s katerima je določeno da prevzemnika v nedokončanih sodnih postopkih nasledi odstopnik, zlasti ob upoštevanju dejstva, da v teh določbah ni omenjena pravica dolžnika do odkupa svojega dolga, ki je določena v členu 1535 civilnega zakonika.

- 27 Navedeno sodišče v tem okviru dvomi o tem, ali je praksa, v skladu s katero prodajalec ali ponudnik ob neobstoju posebnega tovrstnega pogodbenega pogoja odstopi ali kupi terjatev po nizki ceni, ne da bi bil dolžnik o tem odstopu predhodno obveščen ali s tem soglašal in ne da bi mu bila dana možnost, da odkupi svoj dolg in ga tako ugasne s tem, da prevzemniku poplača ceno, ki jo je ta plačal iz naslova navedenega odstopa, zvišan za upoštevne stroške, obresti in izdatke, združljiva s pravom Unije in še posebej z Direktivo 93/13.
- 28 Poleg tega se predložitveno sodišče sprašuje, katere elemente naj upošteva za preučitev morebitne nepoštenosti pogojev v pogodbah iz zadeve v glavni stvari, s katerimi je določena upoštevna obrestna mera zamudnih obresti, in kakšne so posledice take nepoštenosti. V tem okviru dvomi, ali je sodna praksa na podlagi sodb, ki jih je izdalo Tribunal Supremo (vrhovno sodišče) 22. aprila ter 7. in 8. septembra 2015, združljiva z Direktivo 93/13.
- 29 V teh okoliščinah je Juzgado de Primera Instancia n° 38 de Barcelona (prvostopenjsko sodišče št. 38 v Barceloni) prekinilo odločanje in Sodišču v predhodno odločanje predložilo ti vprašanji:
- „1. (a) Ali je poslovna praksa o odstopu oziroma nakupu terjatev, ki potrošniku ne omogoča ugasnitve dolga, tako da prevzemniku plača ceno, obresti in stroške prevzemnika, v skladu s pravom Unije, natančneje s členom 38 Listine Evropske unije o temeljnih pravicah [...] ter členom 4(2), členom 12 in členom 169(1) PDEU?
- (b) Ali je navedena poslovna praksa nakupa dolga potrošnika za izredno nizko ceno brez njegovega vedenja ali soglasja, ne da bi bila ta poslovna praksa določena s splošnim ali nepoštenim pogojem v pogodbi in ne da bi bilo potrošniku omogočeno, da sodeluje pri takem poslu in odkupi dolg, v skladu z načeli, določenimi v Direktivi 93/13 ter posledično z načelom učinkovitosti in členom 3(1) in členom 7(1) te direktive?
2. (a) Ali je za zagotovitev varstva potrošnikov in uporabnikov ter spoštovanja sodne prakse Unije, ki ga izvaja, glede na Direktivo 93/13 in zlasti glede na njen člen 6(1) in člen 7(1), to, da se kot nedvoumno merilo določi ugotovitev, da se v kreditnih pogodbah brez zavarovanja, sklenjenih s potrošniki, za nepošten šteje pogoj, o katerem se stranki nista dogovorili in s katerim je določena obrestna mera zamudnih obresti, ki za več kot dve odstotni točki presega obrestno mero rednih obresti, v skladu s pravom Unije?
- (b) Ali je za zagotovitev varstva potrošnikov in uporabnikov ter spoštovanja sodne prakse Unije, ki ga izvaja, glede na Direktivo 93/13 in zlasti glede na njen člen 6(1) in člen 7(1), to, da se kot posledica določi, da redne obresti tečejo, dokler dolžnik v celoti ne odplača dolga, v skladu s pravom Unije?“

Zadeva C-94/17

- 30 R. R. Escobedo Cortés je 11. januarja 1999 z banko Caja de Ahorros del Mediterráneo, zdaj Banco de Sabadell, sklenil pogodbo o hipotekarnem kreditu za znesek 17.633,70 EUR z odplačevanjem v mesečnih obrokih. Člena 3 in 3a te pogodbe sta določala obrestno mero rednih obresti na 5,5 % letno z možnostjo spremembe po prvem letu. V času dejstev, upoštevanih v postopku v glavni stvari, je ta obrestna mera znašala 4,75 % letno. Člen 6 navedene pogodbe je določal, da je obrestna mera zamudnih obresti 25 % letno.
- 31 R. R. Escobedo Cortés, ki je zamujal z odplačilom, je pri Juzgado de Primera Instancia (sodišče prve stopnje, Španija) vložil tožbo proti banki Banco de Sabadell za razglasitev ničnosti zlasti zadnjenevedenega člena, ker naj bi pomenil nepošten pogoj.

- 32 Navedeno sodišče je ugotovilo, da navedeni pogoj ni bil pošten, in je zato menilo, da je treba obrestno mero zamudnih obresti, ki se uporabi, znižati na stopnjo iz člena 114(3) Ley Hipotecaria (zakon o hipotekah), kakor je bil spremenjen z Ley 1/2013 de medidas para reforzar la protección a los deudores hipotecarios, reestructuración de deuda y alquiler social (zakon 1/2013 o ukrepih za krepitev varstva hipotekarnih dolžnikov, prestrukturiranju dolgov in najemu neprofitnih stanovanj) z dne 14. maja 2013 (BOE št. 116 z dne 15. maja 2013, str. 36373), ki ustreza trikratniku obrestne mere zakonskih obresti. To odločbo je po pritožbi s sodbo z dne 18. septembra 2014 potrdilo Audiencia Provincial de Alicante (sodišče pokrajine Alicante, Španija).
- 33 R. R. Escobedo Cortés je pri Tribunal Supremo (vrhovno sodišče), ki je predložitveno sodišče, vložil kasacijsko pritožbo zoper to sodbo, ker naj bi bila z njo kršena člen 6(1) in člen 7(1) Direktive 93/13. Menil je namreč, da ker je bil pogoj iz kreditne pogodbe iz zadeve v glavni stvari, s katerim je bila določena obrestna mera, razglašen za nepošten, na podlagi te pogodbe ne morejo več teči niti zamudne niti redne obresti.
- 34 Navedeno sodišče meni, da se s to pritožbo porajajo dvomi v zvezi z razlago več določb te direktive, katerih uporaba je nepogrešljiva za odločitev o tej pritožbi, kar zadeva ugotovitev nepoštenosti tega pogoja in njenih posledic. Zlasti naj bi obstajale nejasnosti glede tega, ali je njegova sodna praksa na podlagi sodb z dne 22. aprila ter 7. in 8. septembra 2015 ter sodb z dne 23. decembra 2015, 18. februarja 2016 in 3. junija 2016, ki so navedene v točki 21 te sodbe, združljiva z navedeno direktivo.
- 35 V teh okoliščinah je Tribunal Supremo (vrhovno sodišče) prekinilo odločanje in Sodišču v predhodno odločanje predložilo ta vprašanja:
- „1. Ali člen 3 v povezavi s točko 1(e) Priloge in člen 4(1) Direktive 93/13 nasprotujeta sodni praksi, v skladu s katero pomeni pogoj iz kreditne pogodbe, s katerim je obrestna mera zamudnih obresti določena za več kot dve odstotni točki višje od letne obrestne mere [rednih] obresti, določene v pogodbi, nesorazmerno visoko nadomestilo, ki ga mora plačati potrošnik, ki je v zamudi z izpolnjevanjem svoje plačilne obveznosti, in zato ni pošten?
 2. Ali člen 3 v povezavi s točko 1(e) Priloge ter členom 4(1), členom 6(1) in členom 7(1) Direktive 93/13 nasprotujejo sodni praksi, v skladu s katero je treba ob presojanju nepoštenosti pogoja iz kreditne pogodbe, ki določa obrestno mero zamudnih obresti, kot predmet preizkusa nepoštenosti upoštevati pribitek, ki ga ta obrestna mera pomeni glede na [redne] obresti, ker pomeni „nesorazmerno visoko nadomestilo, ki ga mora plačati potrošnik, ki ne izpolni svoje obveznosti“, in v skladu s katero mora biti posledica ugotovitve nepoštenosti popolna odprava tega pribitka, tako da do odplačila kredita tečejo le [redne] obresti?
 3. Če je odgovor na drugo vprašanje pritrdilen, ali mora imeti ugotovitev, da je pogoj, ki določa obrestno mero zamudnih obresti, zaradi nepoštenosti ničen, druge učinke, da bi bili v skladu z Direktivo 93/13, kot je prenehanje teka vseh – tako [rednih] kot zamudnih – obresti, če kreditojemalec ne izpolni svoje obveznosti plačila obrokov kredita v rokih, ki so določeni v pogodbi, ali ugotovitev, da so dolgovane zakonske obresti?“

Postopek pred Sodiščem

- 36 S sklepoma predsednika Sodišča z dne 13. julija 2016 in z dne 5. aprila 2017 sta bila predloga Juzgado de Primera Instancia n° 38 de Barcelona (prvostopenjsko sodišče št. 38 v Barceloni) in Tribunal Supremo (vrhovno sodišče), naj se zadevi C-96/16 in C-94/17 obravnavata po hitrem postopku iz člena 23a Statuta Sodišča Evropske unije in člena 105(1) Poslovnika Sodišča, zavrnjena.

- 37 S sklepom Sodišča z dne 21. novembra 2017 sta bili ti zadevi združeni za ustni del postopka in za izdajo sodb.

Vprašanja za predhodno odločanje

Prvo vprašanje, točka (a), in prvo vprašanje, točka (b), v zadevi C-96/16

- 38 Predložitveno sodišče želi s prvim vprašanjem, točka (a), in prvim vprašanjem, točka (b), v zadevi C-96/16, ki ju je treba preučiti skupaj, v bistvu izvedeti, ali je treba Direktivo 93/13 razlagati tako, da nasprotuje praksi prodajalca ali ponudnika, na podlagi katere ta odstopi ali kupi terjatev do potrošnika, ne da bi bila možnost tega odstopa določena v kreditni pogodbi, ki je sklenjena s tem potrošnikom, ter ne da bi bil zadnjenavedeni o tem odstopu predhodno obveščen ali ne da bi soglašal z njim in ne da bi mu bila dana možnost, da odkupi svoj dolg in ga tako ugasne s tem, da prevzemniku plača ceno, ki jo je ta plačal iz naslova navedenega odstopa, povečano za upoštevne stroške, obresti in izdatke.
- 39 Glede tega, kot je generalni pravobranilec navedel v točki 43 sklepnih predlogov, iz besedila člena 1(1) in člena 3(1) Direktive 93/13 ter iz njene splošne sistematike izhaja, da se ta direktiva uporablja samo za pogodbene pogoje, ne pa tudi zgolj za prakse.
- 40 V obravnavani zadevi pa je iz predložitvene odločbe razvidno, da noben pogoj iz pogodb iz zadeve v glavni stvari ne določa niti ne uokvirja možnosti banke Banco Santander, da tretji osebi odstopi terjatev, ki jo ima do dolžnikov iz zadeve v glavni stvari, ali eventualne pravice zadnjenavedenih, da od te tretje osebe odkupita svoj dolg. Tako je bil ta odstop opravljen na podlagi upoštevni določb civilnega zakonika.
- 41 Na podlagi tega je mogoče ugotoviti, da se navedena direktiva ne uporablja za prakse, na katere se nanašata prvo vprašanje, točka (a), in prvo vprašanje, točka (b), v zadevi C-96/16, ker v zvezi s tem ne obstaja noben pogodbeni pogoj.
- 42 V delu, v katerem želi predložitveno sodišče s tema vprašanjema izvedeti, ali Direktiva 93/13 nasprotuje nacionalnim določbam o ureditvi odstopa terjatev in procesne nasleditve odstopnika terjatve s prevzemnikom, ki so vsebovane v členu 1535 civilnega zakonika ter v členih 17 in 540 zakona o civilnih postopkih, ker naj s temi določbami ne bi bilo zagotovljeno zadostno varstvo interesov potrošnikov iz razlogov, na katere je opozorjeno v točki 26 te sodb, je treba navesti, da v skladu s členom 1(2) te direktive njene določbe ne veljajo za pogodbene pogoje, ki temeljijo na obveznih zakonih ali predpisih.
- 43 Iz ustaljene sodne prakse Sodišča izhaja, kot je razvidno iz trinajste uvodne izjave Direktive 93/13, da izključitev iz področja uporabe te direktive, ki je določena v navedenem členu 1(2), zajema določbe nacionalnega prava, ki med pogodbenima strankama veljajo ne glede na njuno izbiro ali ki veljajo, če se stranki nista dogovorili drugače. Ta izključitev je upravičena zato, ker se upravičeno domneva, da je nacionalni zakonodajalec vzpostavil ravnotežje med vsemi pravicami in obveznostmi strank določenih pogodb, ravno to ravnotežje pa si je prizadeval ohraniti zakonodajalec Unije (glej v tem smislu sklep z dne 7. decembra 2017, Woonhaven Antwerpen, C-446/17, neobjavljen, EU:C:2017:954, točki 25 in 26 ter navedena sodna praksa).
- 44 Iz sodne prakse Sodišča v bistvu izhaja, da navedena izključitev zajema obvezne določbe iz zakonov in predpisov, ki niso določbe, ki se nanašajo na nadzor nad nepoštenimi pogoji, zlasti tistih v zvezi z obsegom pristojnosti nacionalnih sodišč za presojo nepoštenosti pogodbenega pogoja (glej v tem smislu sklep z dne 7. decembra 2017, Woonhaven Antwerpen, C-446/17, neobjavljen, EU:C:2017:954, točka 27 in navedena sodna praksa).

- 45 Sodišče je v sklepu z dne 5. julija 2016, Banco Popular Español in PL Salvador (C-7/16, neobjavljen, EU:C:2016:523, točke od 24 do 27), ob upoštevanju te sodne prakse že razsodilo, da je izključitev, določena v členu 1(2) Direktive 93/13, zajemala nacionalno določbo, kot je člen 1535 civilnega zakonika, ker je ta člen pomenil obvezno določbo in se ni nanašal na obseg pristojnosti nacionalnih sodišč za presojo nepoštenosti pogodbenega pogoja. V zvezi s tem zadnjim vidikom je treba splošneje dodati, da se ne zdi, da se navedeni člen 1535 nanaša na nadzor nad nepoštenimi pogoji.
- 46 Ob upoštevanju informacij iz predložitvene odločbe se zdi, da enako velja za člena 17 in 540 zakona o civilnih postopkih, kar pa mora predložitveno sodišče vseeno preveriti.
- 47 Glede na zgornje preudarke je treba na prvo vprašanje, točka (a), in prvo vprašanje, točka (b), v zadevi C-96/16 odgovoriti, prvič, da je treba Direktivo 93/13 razlagati tako, da se ne uporabi za prakso prodajalca ali ponudnika, na podlagi katere ta odstopi ali kupi terjatev do potrošnika, ne da bi bila možnost tega odstopa določena v kreditni pogodbi, ki je sklenjena s tem potrošnikom, ter ne da bi bil zadnjenavedeni o tem odstopu predhodno obveščen ali ne da bi soglašal z njim in ne da bi mu bila dana možnost, da odkupi svoj dolg in ga tako ugasne s tem, da prevzemniku plača ceno, ki jo je ta plačal iz naslova navedenega odstopa, povečano za upoštevne stroške, obresti in izdatke. Drugič, ta direktiva se prav tako ne uporablja za nacionalne določbe, kakršne so tiste iz člena 1535 civilnega zakonika ter členov 17 in 540 zakona o civilnih postopkih, ki uokvirjajo to možnost odkupa in urejajo procesno nasleditev odstopnika terjatve s prevzemnikom.

Drugo vprašanje, točka (a), v zadevi C-96/16 in prvo vprašanje v zadevi C-94/17

- 48 Predložitveni sodišči želita z drugim vprašanjem, točka (a), v zadevi C-96/16 in prvim vprašanjem v zadevi C-94/17 v bistvu izvedeti, ali je treba Direktivo 93/13 razlagati tako, da nasprotuje nacionalni sodni praksi, kakršna je sodna praksa Tribunal Supremo (vrhovno sodišče) v glavni stvari, v skladu s katero pogoj v pogodbi o potrošniškem kreditu, o katerem se stranki nista dogovorili in s katerim je določena obrestna mera zamudnih obresti, ni pošten, ker potrošniku, ki zamuja s plačilom, nalaga plačilo nesorazmerno visokega nadomestila, kadar ta obrestna mera za več kot dve odstotni točki presega obrestno mero rednih obresti, ki je določena v tej pogodbi.

Dopustnost

- 49 Banka Banco Santander in španska vlada v zadevi C-96/16 ter banka Banco de Sabadell v zadevi C-94/17 trdita, da vprašanji, ki sta povzeti v prejšnji točki te sodbe, nista dopustni, ker se z njima obravnava povsem hipotetičen problem.
- 50 Glede tega je treba opozoriti, da v okviru postopka iz člena 267 PDEU, ki temelji na jasni delitvi nalog med nacionalnimi sodišči in Sodiščem, le nacionalno sodišče, ki odloča o sporu in mora prevzeti odgovornost za sodno odločitev, ob upoštevanju posebnosti zadeve presoja tako nujnost kot tudi upoštevnost vprašanj, ki jih predloži Sodišču. Zato je Sodišče, če se postavljena vprašanja nanašajo na razlago prava Unije, načeloma dolžno odločiti (sodba z dne 20. septembra 2017, Andriuc in drugi, C-186/16, EU:C:2017:703, točka 19 in navedena sodna praksa).
- 51 Za takšna vprašanja namreč velja domneva upoštevnosti. Sodišče lahko zavrne odločanje o takem vprašanju, le če med drugim niso spoštovane zahteve v zvezi z vsebino predloga za sprejetje predhodne odločbe iz člena 94 Poslovnika, če je očitno, da razlaga ali presoja veljavnosti pravila Unije, ki jo zahteva nacionalno sodišče, nima zveze z dejanskim stanjem ali predmetom spora o glavni stvari, ali če gre za hipotetičen problem (glej v tem smislu sodbo z dne 20. septembra 2017, Andriuc in drugi, C-186/16, EU:C:2017:703, točka 20 in navedena sodna praksa).

- 52 Vendar v obravnavanem primeru, kar na prvem mestu zadeva drugo vprašanje, točka (a), v zadevi C-96/16, iz predložitvene odločbe v tej zadevi izhaja, da se predložitveno sodišče še ni dokončno izreklo o nepoštenosti pogodbenih pogojev v zadevi v glavni stvari, s katerimi je določena obrestna mera zamudnih obresti. Poleg tega, kot je generalni pravobranilec navedel v točki 53 sklepnih predlogov, iz iste odločbe izhaja, da želi navedeno sodišče s tem vprašanjem v bistvu izvedeti, ali je merilo, ki ga je uvedlo Tribunal Supremo (vrhovno sodišče) in na katero je opozorjeno v točki 18 te sodbe, združljivo s sistemom varstva potrošnikov iz Direktive 93/13, če se uporablja objektivno in samodejno, ne da bi nacionalnemu sodišču, ki odloča o zadevi, omogočalo upoštevati vse okoliščine obravnavane zadeve. Odgovor na navedeno vprašanje bi bil za navedeno sodišče koristen zlasti za ugotovitev, na katere elemente se mora opreti za preveritev, ali pogoji iz zadeve v glavni stvari niso poštene.
- 53 Na drugem mestu, tudi v zvezi s prvim vprašanjem v zadevi C-94/17 ni očitno, da to vprašanje nima nobene zveze z dejanskim stanjem ali predmetom spora o glavni stvari ali da bi bil problem povsem hipotetičen. Kot je namreč generalni pravobranilec navedel v točki 54 sklepnih predlogov, je predložitveno sodišče v bistvu navedlo, da se pritožba, o kateri odloča, sicer konkretno nanaša na posledice nepoštenosti pogoja iz zadeve v glavni stvari, vendar ustvarja tudi dvome o razlagi določb Direktive 93/13 v zvezi z ugotavljanjem te nepoštenosti. Poleg tega ni mogoče izključiti, da ima navedeno sodišče lahko v skladu s španskim pravom možnost ali dolžnost, da v okviru pritožbe, o kateri odloča, po uradni dolžnosti ponovno preuči to nepoštenost in natančneje merila, ki jih je treba pri ugotavljanju te nepoštenosti upoštevati – pri čemer se zdi, da to vprašanje še ni bilo dokončno rešeno – ker je treba v skladu z ustaljeno sodno prakso Sodišča vprašanje, ali je treba pogodbeni pogoj razglasiti za nepošten, obravnavati kot vprašanje javnega reda, nacionalno sodišče pa mora – takoj ko razpolaga s pravnimi in dejanskimi elementi, ki so za to potrebni – po uradni dolžnosti presoditi nepoštenost pogodbenega pogoja, ki spada na področje uporabe Direktive 93/13 (glej v tem smislu sodbi z dne 14. junija 2012, Banco Español de Crédito, C-618/10, EU:C:2012:349, točka 44, in z dne 30. maja 2013, Asbeek Brusse in de Man Garabito, C-488/11, EU:C:2013:341, točke 40, 41 in 44).
- 54 Zato sta drugo vprašanje, točka (a), v zadevi C-96/16 in prvo vprašanje v zadevi C-94/17 dopustni.

Vsebinska presoja

– Uvodne ugotovitve

- 55 Banki Banco Santander in Banco de Sabadell trdita, da merilo, ki je bilo razvito v sodni praksi Tribunal Supremo (vrhovno sodišče) iz zadeve v glavni stvari in ki je omenjeno v točki 18 te sodbe, ni zavezujoče. Ti banki tako menita, da se sicer zdi, da španska sodišča v praksi to merilo uporabljajo samodejno, vendar bi lahko nacionalno sodišče to uporabo vedno izključilo, če bi to upravičevale okoliščine dane zadeve.
- 56 Poleg tega je španska vlada na obravnavi pred Sodiščem navedla, da sodna praksa Tribunal Supremo (vrhovno sodišče) pomeni dopolnitev nacionalnega pravnega reda, ker zagotavlja, da nacionalna sodišča enotno razlagajo zakone. Vendar v skladu z navedbami te vlade ta sodna praksa ni zavezujoča ali obvezna, v smislu da nima normativnega učinka *erga omnes*, nima zakonske moči in ni vir prava v tem pravnem redu. Tako naj bi nižja sodišča lahko odstopila od te sodne prakse in pri Tribunal Supremo (vrhovno sodišče) poskušala doseči njeno spremembo. Navedena vlada je dodala, da navedena sodna praksa vseeno služi kot zgled, saj lahko Tribunal Supremo (vrhovno sodišče) razveljavi odločbe nižjih nacionalnih sodišč, če odstopijo od te sodne prakse.

- 57 Glede tega je treba opozoriti, da se mora Sodišče pri razlagi določb nacionalnega pravnega reda načeloma opreti na opredelitve, ki izhajajo iz predložitvene odločbe. V skladu z ustaljeno sodno prakso namreč Sodišče ni pristojno za razlago notranjega prava države članice (sodba z dne 16. februarja 2017, Agro Foreign Trade & Agency, C-507/15, EU:C:2017:129, točka 23 in navedena sodna praksa).
- 58 Kot pa je generalni pravobranilec navedel v točkah od 65 do 67 sklepnih predlogov, je iz predložitvenih odločb razvidno, da je po mnenju predložitvenih sodišč Tribunal Supremo (vrhovno sodišče) v sodni praksi iz zadeve v glavni stvari uvedlo neizpodbojno domnevo, da pogoj, ki izpolnjuje merilo iz točke 18 te sodbe, ni pošten.
- 59 Poleg tega iz teh odločb in iz preudarkov iz točke 56 te sodbe v bistvu izhaja, da ni mogoče izključiti, da je ta sodna praksa za nižja španska sodišča zavezujoča, ker morajo takšen pogoj razglasiti za nepošten, sicer lahko Tribunal Supremo (vrhovno sodišče) v okviru odločanja o pritožbi njihovo odločitev razveljavi.
- 60 V teh okoliščinah mora Sodišče na postavljeni vprašanji odgovoriti ob upoštevanju predpostavk iz prejšnjih dveh točk te sodbe.
- 61 Poleg tega je treba navesti, da iz sodne prakse Tribunal Supremo (vrhovno sodišče) iz zadev v glavni stvari izhaja, da se vsak pogoj, ki izpolnjuje merilo iz točke 18 te sodbe, šteje za nepošten, vendar se nasprotno ne zdi, da zaradi te sodne prakse nacionalna sodišča ne bi imela možnosti ugotoviti, da pogoj v pogodbi o potrošniškem kreditu, ki tega merila ne izpolnjuje – torej pogoj, ki za zamudne obresti določa obrestno mero, ki obrestne mere rednih obresti, ki je določena v tej pogodbi, ne presega za več kot dve odstotni točki – kljub temu ni pošten, in ga po potrebi odpraviti, kar pa morata preveriti predložitveni sodišči.

– *Odgovor na drugo vprašanje, točka (a), v zadevi C-96/16 in na prvo vprašanje v zadevi C-94/17*

- 62 Za odgovor na postavljeni vprašanji je treba najprej navesti, da se zdi, kar pa morata predložitveni sodišči preveriti, da se je Tribunal Supremo (vrhovno sodišče) za opredelitev merila iz točke 18 te sodbe oprlo na smernice, ki jih je Sodišče podalo v zvezi s presojo morebitne nepoštenosti nekega pogodbenega pogoja.
- 63 Iz preudarkov v točkah od 17 do 19 te sodbe in iz spisa, s katerim razpolaga Sodišče, namreč izhaja, da je Tribunal Supremo (vrhovno sodišče) zato preučilo nacionalna pravila, ki se uporabljajo na različnih pravnih področjih, in želelo opredeliti obrestno mero zamudnih obresti, ki bi jo potrošnik, če bi bil pošteno in pravično obravnavan, na podlagi posamičnega dogovora razumno sprejel, hkrati pa zlasti ohraniti funkcijo teh obresti, ki je zlasti preprečiti zamude s plačilom in upniku zagotoviti sorazmerno nadomestilo v primeru take zamude. Zdi se torej, da je Tribunal Supremo (vrhovno sodišče) spoštovalo zahteve, na katere je bilo opozorjeno zlasti v sodbi z dne 14. marca 2013, Aziz (C-415/11, EU:C:2013:164, točke 68, 69, 71 in 74).
- 64 Glede vprašanja, ali Direktiva 93/13 nasprotuje uporabi merila iz sodne prakse, kakršno je omenjeno v točki 18 te sodbe, če iz njega izhaja, da za vsak pogodbeni pogoj, ki izpolnjuje to merilo, velja neizpodbojna domneva, da ni pošten, je treba opozoriti, da ta direktiva temelji na predpostavki, da je potrošnik v razmerju do prodajalca ali ponudnika v podrejenem položaju glede pogajalske sposobnosti in ravni obveščenosti (sodba z dne 21. decembra 2016, Biuro podróży „Partner“, C-119/15, EU:C:2016:987, točka 28 in navedena sodna praksa).

- 65 Glede na ta podrejeni položaj je v navedeni direktivi po eni strani v členu 3(1) določena prepoved standardiziranih pogojev, ki v nasprotju z zahtevo dobre vere v škodo potrošnika povzročijo znatno neravnotežje v pogodbenih pravicah in obveznostih strank (sodba z dne 21. marca 2013, RWE Vertrieb, C-92/11, EU:C:2013:180, točka 42).
- 66 Nacionalno sodišče mora preveriti, ali je treba pogodbene pogoje, o katerih odloča, opredeliti kot nepošteno, pri čemer v skladu s členom 4(1) te direktive načeloma upošteva vse okoliščine zadeve (glej v tem smislu sodbo z dne 14. marca 2013, Aziz, C-415/11, EU:C:2013:164, točka 71).
- 67 Sodišče je v bistvu iz teh določb ter iz člena 6(1) in člena 7(1) Direktive 93/13 izpeljalo ugotovitev, da ta direktiva nasprotuje nacionalni ureditvi, s katero je opredeljeno merilo, glede na katero je treba presoјati nepoštenost pogodbenega pogoja, če bi ta ureditev preprečevala nacionalnemu sodišču, ki odloča o pogodbenem pogoju, ki tega merila ne izpolnjuje, da preuči obstoj te nepoštenosti ter po potrebi ta pogoj razglasi za nedopusten in ga odpravi (glej v tem smislu sodbo z dne 21. januarja 2015, Unicaja Banco in Caixabank, C-482/13, C-484/13, C-485/13 in C-487/13, EU:C:2015:21, točke od 28 do 42). Kot je bilo navedeno v točki 61 te sodbe, pa se ne zdi, da ima sodna praksa Tribunal Supremo (vrhovno sodišče) iz zadev v glavni stvari tak učinek.
- 68 Glede tega, kot je generalni pravobranilec v bistvu navedel v točki 60 sklepnih predlogov, ni mogoče izključiti, da lahko vrhovna sodišča držav članic, kot je Tribunal Supremo (vrhovno sodišče), zaradi harmonizacije pri razlagi prava in za zagotovitev pravne varnosti ob spoštovanju Direktive 93/13 razvijejo nekatera merila, glede na katera morajo nižja sodišča preučiti nepoštenost pogodbenih pogojev.
- 69 Čeprav se za sodno prakso Tribunal Supremo (vrhovno sodišče) iz zadev v glavni stvari zagotovo ne zdi, da spada med najstrožje določbe, ki jih države članice lahko sprejmejo za zagotovitev najvišje ravni varstva potrošnikov na podlagi člena 8 te direktive, zlasti ker se za to sodno prakso ne zdi – kot je španska vlada navedla na obravnavi pred Sodiščem – da ima zakonsko moč ali da je pravni vir v španskem pravnem redu, pa se razvoj merila, ki ima podlago v sodni praksi, kot ga je v obravnavanih zadevah razvilo Tribunal Supremo (vrhovno sodišče), umešča v cilj varstva potrošnikov, ki se uresničuje z navedeno direktivo. Iz člena 3(1) Direktive 93/13 in iz njene splošne sistematike namreč izhaja, da cilj te direktive ni toliko zagotovitev splošnega pogodbenega ravnotežja v pogodbenih pravicah in obveznostih strank, temveč bolj preprečiti nastanek neravnotežja v teh pravicah in obveznostih v škodo potrošnika.
- 70 Na podlagi tega je mogoče ugotoviti, da ta direktiva ne nasprotuje uvedbi takšnega merila.
- 71 Zato je treba na drugo vprašanje, točka (a), v zadevi C-96/16 in prvo vprašanje v zadevi C-94/17 odgovoriti, da je treba Direktivo 93/13 razlagati tako, da ne nasprotuje nacionalni sodni praksi, kakršna je sodna praksa Tribunal Supremo (vrhovno sodišče) v glavni stvari, v skladu s katero je pogoj v pogodbi o potrošniškem kreditu, o katerem se stranki nista dogovorili in s katerim je določena obrestna mera zamudnih obresti, nepošten, ker potrošniku, ki zamuja s plačilom, nalaga plačilo nesorazmerno visokega nadomestila, kadar ta obrestna mera za več kot dve odstotni točki presega obrestno mero rednih obresti, ki je določena v tej pogodbi.

Drugo vprašanje, točka (b), v zadevi C-96/16 in drugo vprašanje v zadevi C-94/17

- 72 Predložitveni sodišči želita z drugim vprašanjem, točka (b), v zadevi C-96/16 in drugim vprašanjem v zadevi C-94/17 v bistvu izvedeti, ali je treba Direktivo 93/13 razlagati tako, da nasprotuje nacionalni sodni praksi, kakršna je sodna praksa Tribunal Supremo (vrhovno sodišče) v glavni stvari, v skladu s katero je posledica nepoštenosti pogoja v pogodbi o potrošniškem kreditu, o katerem se stranki nista dogovorili in s katerim je določena obrestna mera zamudnih obresti, to, da se te obresti v celoti odpravijo, redne obresti, ki so določene v tej pogodbi, pa tečejo še naprej.

- 73 Za odgovor na ti vprašanji je treba opozoriti, da mora nacionalno sodišče, ki odloča o nepoštenem pogodbenem pogoju, v skladu s členom 6(1) Direktive 93/13 zgolj zavrni uporabo tega pogoja, da ta nima zavezujočih učinkov za potrošnika, ne more pa spremeniti njegove vsebine. Pogodba mora namreč načeloma obstajati še naprej brez kakršne koli druge spremembe, razen tiste, ki izhaja iz odprave navedenega pogoja, če je nadaljnji obstoj pogodbe v skladu s pravili nacionalnega prava pravno mogoč (sodba z dne 26. januarja 2017, Banco Primus, C-421/14, EU:C:2017:60, točka 71 in navedena sodna praksa).
- 74 Čeprav je Sodišče dopustilo možnost, da nacionalno sodišče nadomesti nepošten pogoj z dispozitivno nacionalno določbo, iz sodne prakse Sodišča izhaja, da je ta možnost omejena na primere, v katerih bi moralo sodišče zaradi ugotovitve neveljavnosti tega pogoja razglasiti ničnost pogodbe v celoti, zaradi česar bi bil potrošnik izpostavljen takim posledicam, da bi te zanj pomenile kazen. S tega vidika, kot je Sodišče v bistvu razsodilo, razglasitev ničnosti pogoja iz kreditne pogodbe, s katerim je določena obrestna mera zamudnih obresti, ki se uporabi, ne sme imeti negativnih posledic za zadevnega potrošnika, ker bodo zneski, ki jih bo od njega lahko zahteval dajalec kredita, brez uporabe teh zamudnih obresti nujno manjši (glej v tem smislu sodbo z dne 21. januarja 2015, Unicaja Banco in Caixabank, C-482/13, C-484/13, C-485/13 in C-487/13, EU:C:2015:21, točki 33 in 34).
- 75 Poleg tega Direktiva 93/13 ne zahteva, da nacionalno sodišče poleg pogoja, ki je bil razglašen za nepošten, odpravi pogoje, ki niso bili opredeljeni kot taki. Cilj te direktive je namreč zavarovati potrošnika in vzpostaviti ravnotežje med strankama z izključitvijo uporabe pogojev, ki se štejejo za nepošteno, hkrati pa načeloma ohraniti v veljavi druge pogoje iz zadevne pogodbe (glej v tem smislu sodbi z dne 30. maja 2013, Jörös, C-397/11, EU:C:2013:340, točka 46, in z dne 31. maja 2018, Sziber, C-483/16, EU:C:2018:367, točka 32).
- 76 Zlasti iz navedene direktive ne izhaja, da bi morala neuporaba ali razglasitev ničnosti pogoja iz kreditne pogodbe, s katerim je določena obrestna mera zamudnih obresti, zaradi njegove nepoštenosti povzročiti tudi neuporabo ali razglasitev ničnosti pogoja iz te pogodbe, s katerim je določena obrestna mera rednih obresti, ker je potrebno jasno razločevanje teh različnih pogojev. V zvezi s tem zadnjim vidikom je namreč treba navesti, da so zamudne obresti, kot izhaja iz predložitvene odločbe v zadevi C-94/17, namenjene kaznovanju tega, da dolжник ne izpolni svoje obveznosti vračila posojila v pogodbeno dogovorjenih obdobjih, odvracanju tega dolžnika od zamude pri izpolnjevanju svojih obveznosti in, glede na okoliščine primera, nadomestitvi škode, ki jo upnik utрпи zaradi zamude pri plačilu. Nasprotno imajo redne obresti funkcijo protivrednosti za to, da kreditodajalec da na voljo denarni znesek vse do njegovega vračila.
- 77 Kot je generalni pravobranilec navedel v točki 90 sklepnih predlogov, se ti preudarki uporabljajo ne glede na to, kako so oblikovani pogodbeni pogoji o določitvi obrestne mere zamudnih obresti in rednih obresti. Zlasti ne veljajo samo takrat, kadar je obrestna mera zamudnih obresti opredeljena neodvisno od obrestne mere rednih obresti v ločenem pogoju, ampak tudi takrat, kadar je obrestna mera zamudnih obresti določena v obliki povečanja obrestne mere rednih obresti za določeno število odstotnih točk. Če v tem zadnjem primeru nepošten pogoj zajema to povečanje, Direktiva 93/13 zahteva samo razglasitev ničnosti navedenega povečanja.
- 78 V obravnavanih zadevah iz predložitvenih odločb izhaja, kar morata predložitveni sodišči sicer preveriti, da rešitev, ki je vsebovana v sodni praksi Tribunal Supremo (vrhovno sodišče), na katero se nanašata zadevi v glavni stvari, pomeni, da nacionalno sodišče, ki je ugotovilo, da pogoj v kreditni pogodbi v zvezi z določitvijo obrestne mere zamudnih obresti ni pošten, preprosto zavrne uporabo tega pogoja ali povečanja, ki ga te obresti pomenijo glede na redne obresti, ne da bi lahko ta pogoj nadomestilo z dispozitivnimi zakonskimi določbami ali preoblikovalo zadevni pogoj, hkrati pa ostale pogoje te pogodbe ohrani v veljavi, zlasti tisti, ki se nanaša na redne obresti.

- 79 Glede na zgornje preudarke je treba na drugo vprašanje, točka (b), v zadevi C-96/16 in drugo vprašanje v zadevi C-94/17 odgovoriti, da je treba Direktivo 93/13 razlagati tako, da ne nasprotuje nacionalni sodni praksi, kakršna je sodna praksa Tribunal Supremo (vrhovno sodišče) v glavni stvari, v skladu s katero je posledica nepoštenosti pogoja v pogodbi o potrošniškem kreditu, o katerem se stranki nista dogovorili in s katerim je določena obrestna mera zamudnih obresti, to, da se te obresti v celoti odpravijo, redne obresti, ki so določene v tej pogodbi, pa tečejo še naprej.

Tretje vprašanje v zadevi C-94/17

- 80 Ob upoštevanju nikalnega odgovora na drugo vprašanje v zadevi C-94/17 na tretje vprašanje iz te zadeve ni treba odgovoriti.

Stroški

- 81 Ker je ta postopek za stranke v postopkih v glavni stvari ena od stopenj v postopkih pred predložitvenima sodiščema, ti odločita o stroških. Stroški za predložitev stališč Sodišču, ki niso stroški omenjenih strank, se ne povrnejo.

Iz teh razlogov je Sodišče (peti senat) razsodilo:

1. Direktivo Sveta 93/13/EGS z dne 5. aprila 1993 o nedovoljenih pogojih v potrošniških pogodbah je treba razlagati tako, da, prvič, se ne uporabi za prakso prodajalca ali ponudnika, na podlagi katere ta odstopi ali kupi terjatev do potrošnika, ne da bi bila možnost tega odstopa določena v kreditni pogodbi, ki je sklenjena s tem potrošnikom, ter ne da bi bil zadnjenavedeni o tem odstopu predhodno obveščen ali ne bi soglašal z njim in ne da bi mu bila dana možnost, da odkupi svoj dolg in ga tako ugasne s tem, da prevzemniku plača ceno, ki jo je ta plačal iz naslova navedenega odstopa, povečano za upoštevne stroške, obresti in izdatke. Drugič, ta direktiva se prav tako ne uporablja za nacionalne določbe, kakršne so tiste iz člena 1535 Código Civil (civilni zakonik) ter členov 17 in 540 Ley 1/2000 de Enjuiciamiento Civil (zakon 1/2000 o zakonu o civilnih postopkih) z dne 7. januarja 2000, ki uokvirjajo to možnost odkupa in urejajo procesno nasleditev odstopnika terjatve s prevzemnikom.
2. Direktivo 93/13 je treba razlagati tako, da ne nasprotuje nacionalni sodni praksi, kakršna je sodna praksa Tribunal Supremo (vrhovno sodišče, Španija) v glavni stvari, v skladu s katero je pogoj v pogodbi o potrošniškem kreditu, o katerem se stranki nista dogovorili in s katerim je določena obrestna mera zamudnih obresti, nepošten, ker potrošniku, ki zamuja s plačilom, nalaga plačilo nesorazmerno visokega nadomestila, kadar ta obrestna mera za več kot dve odstotni točki presega obrestno mero rednih obresti, ki je določena v tej pogodbi.
3. Direktivo 93/13 je treba razlagati tako, da ne nasprotuje nacionalni sodni praksi, kakršna je sodna praksa Tribunal Supremo (vrhovno sodišče, Španija) v glavni stvari, v skladu s katero je posledica nepoštenosti pogoja v pogodbi o potrošniškem kreditu, o katerem se stranki nista dogovorili in s katerim je določena obrestna mera zamudnih obresti, to, da se te obresti v celoti odpravijo, redne obresti, ki so določene v tej pogodbi, pa tečejo še naprej.

Podpisi